

# Ο ΝΟΥΜΑΣ

## ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ",  
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ  
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχυϊκὸν συντάχτης: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ  
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟ-  
ΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",

"Όσα γράμματα ἐνδιαφέρουν τὴ Διαχείριση πρέπει  
νὰ διευθύνονται:

«ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑ Σ»

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιὰ τὴν Ἑλλάδα	δρ.	20	τὸ χρόνο.
	>	10	τὸ ἔξάμηνο.
	>	5	τὸ τρίμηνο.
Γιὰ τὴν Ἀγγλία καὶ Αἴγυπτο	£	1	τὸ χρόνο.
	£	0,10	τὸ ἔξάμηνο.
	\$	5	τὸ χρόνο.
	\$	3	τὸ ἔξάμηνο.

Καὶ γιὰ τὰ ἄλλα μέρη ἀνάλογα

## ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

**Α**ΠΟΔΟΚΙΜΑΖΟΥΜΕ με ἀγανάκτηση τὶς ἀπρε-  
πες καὶ βίβραρες σκηνές πού γινήκανε τὶς προ-  
ἄλλες στὴν Πόλη, Λαμπριάτικα, μέσα στὸ θέατρο,  
καὶ πού δὲ θύζανε καθόλου τὴ Μαρίκα Κοτοπούλη,  
μὰ καταντρολιάσανε καὶ καταρεζιλέψανε κείνους πού  
τὶς προκαλέσανε καὶ πού τὶς δημιουργήσανε. Ἄν  
εἶναι ἡ Μαρίκα ἀντιβενιζελική, ἄς τὴν ἀφίσουμε  
νὰ δείξει τὸν ἀντιβενιζελισμό τῆς μεθαιῶρι, πού θὰ  
δοθεῖ ψήφος καὶ στὶς γυναῖκες, ἢ ἄς τὴ μαυρίσουμε  
ἂν βάλει κάλλη γιὰ βουλευτίνια. Ἡ Μαρίκα ὅμως  
ἀντιπροσωπεύει καὶ κάτι ἄλλο, πού στέκεται πάνω  
κ' ἔξω ἀπὸ τὰ πολιτικὰ κόμματα, τὴν Τέχνη. Κι  
ὅποιος ἀσεβεῖ με τέτιο τρόπο κατὰ τῆς Τέχνης, εἶναι  
ἀνάξιος νὰ λέγεται πολιτισμένος, οὔτε κἂν ἄνθρωπος.

\*\*\*

**Ε**ΠΕΙΤΑ θέλουμε νὰ λεγόμαστε καὶ Φιλελεύθεροι,  
καὶ καμαρώνουμε γι αὐτό. Μὰ φιλελεύθερος,  
ἀδερφοὶ Κωνσταντινουπολίτες, εἶναι ἐπίθετο πού φορ-  
τῶνει στὴ ράχη κεινοῦ πού θέλει νὰν τὸ μεταχειρί-  
ζεται, ὅπως τὸ σταυρὸ στὶς μάντρες, κίτριες βαριές  
ὑποχρέωσες, πολὺ βαριές, πού δὲν μπορεῖ ὁ καθέ-  
νας νὰ τὶς βαστάξει. Κ' εἶναι κοῖμα, ἂν θέλετε κ'  
ἐγκλημα ἀκόμα, ὅταν ὁ Βενιζέλος ἀγωνίζεται ὑπεράν-  
θρωπα στὴν Ἑυρώπη γιὰ τὰ ἔθνηκα ζητήματα,  
ποῦναι ζητήματα ζωῆς γιὰ μᾶς, ἐκείνοι πού τὸν  
ἀντιπροσωπεύουν ἐδῶ ἢ στὰ διάφορα κέντρα τοῦ  
Ἑλληνισμοῦ, νὰν τοῦ καταλασπώνουν με τὴν ἀπρε-  
πη συμπεριφορὰ τους, τοὺς ἀγῶνες του καὶ νὰν τοῦ  
ὑπονομεύουν τὴν πολιτικὴν του ὑπόσταση. Ἄπο-  
φεύγουμε στὴ στήλη αὐτὴ τὴν πολιτικὴν συζήτηση,  
μὰ ἐρχονται καὶ μερικὲς στιγμὲς πού ἡ ψυχὴ ξεχει-  
λίζει ἀπὸ ἀηδία καὶ τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο νὰ  
συγκρατηθεῖ κανεὶς.

**Ν**Α κ' ἓνα ἄλλο σημεῖδι μαῦρο βαρβαρότητας. Κα-  
τέβηκε ὁ κ. Πάλλης ἐδῶ, με τὴν πρόθεση  
νὰ ἐγκατασταθεῖ στὴν πόλη μας καὶ νὰ δουλέψει γιὰ  
τὸν τόπο. Τὸ νὰν τ' ἀποφασίσει, τὸ δεύτερο αὐτό,  
ἓνας Πάλλης, ἄνθρωπος δηλ. με πλατιὰ μόρφωση,  
με ἀτσάλενο χαρακτήρα, με ψυχὴ δυνατὴ καὶ με νοῦ  
διαλυέστατο, πού πέρασε ὅλη τὴν ζωὴν του στὴν  
Ἑυρώπη, διευθύνοντας ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἐμ-  
πορικὰ σπύτια τοῦ κόσμου, — τὸ νὰν ἀποφασίσει  
αὐτὸ ἓνας τέτιος ξεχωριστὸς ἄνθρωπος, σημαίνει  
πὺς ὁ πατριωτισμὸς του εἶναι τόσο ἀγνός καὶ τόσο  
πλατὺς, ὥστε τὸν ἐσπῶνγει νὰ φερῶσει στὴν πα-  
τρίδα τὸν ὅση ζωὴν τοῦ ἀπομένει, ἀντὶ νὰν τὴν πα-  
ταλήσει τὴ ζωὴν αὐτὴν σὲ πλουτοκρατικὴν ψευτοεπιδι-  
ξὴν καὶ σὲ σαχάτεμα. Κι ὅμως μὴ μερίδα τοῦ τύπου  
ἔδειξε κ' ἐδῶ τὴν προσταχίαν τῆς, ἀφοῦ ὡς καὶ βαμ-  
βακέμπορο τοῦ Λίβερπουλ ἔφτασε νὰ τὸν πεῖ, σὰ  
νὰ κατέβηκε ὁ κ. Πάλλης ἐδῶ με τὴν πρόθεση νὰ  
δημοσιογραφῆσει καὶ νὰ μᾶς πάρει τὸ ψομὶ μας.

\*\*\*

**Μ**Ε συγκίνηση παρακολουθεῖ ὁ «Νουμάς» καθε κί-  
νηση ἀνθρωπιστικὴ καὶ ἀληθινὰ φιλελεύθερη πού  
γίνεται στὸν τόπο μας. Ἀφοῦ ἀγωνίζεται γιὰ μὴ ἴ-  
δέα πλατειά, πού μέσα τῆς κλείνει τὸ σπῶρο κάθε νεο-  
τερικτικῆς καὶ ἀπολυτρωτικῆς ἀπὸ τὶς λογῆς κοινο-  
νικῆς προλήψης, ιδέας, (γιατὶ μονίχα ἔτσι ἡμπορεῖ  
νὰ ἐννοηθεῖ ἡ ἰδέα τοῦ Δημοτικισμοῦ) τὸ θαρρεῖ χρέ-  
ος του νὰ διακηρύξει ἀπὸ τὴ στήλη αὐτὴ τὴ συμπά-  
θειά του γιὰ τὸ Β' Σοσιαλιστικὸ Σινεδριον πού γίνε-  
ται τὶς ἡμέρες αὐτὲς στὴν Ἀθήνα καὶ νὰ συχαρεῖ  
θερμὰ τὰ μέλη του πού ἐκλέξανε γιὰ πρόεδρό του τὸ  
συνεργάτη μας καὶ ἀγαπητὸ μας φίλο Νίκο Καστρι-  
νό, πού ἡ μόρφωσή του κ' οἱ ψυχικὲς του ἀρετὲς τὸν  
δείχνουν ὑπεράξιο γι αὐτὸ τὸ τιμητικὸ ἀξίωμα. Ἐπει-  
τα ὁ Καστρινὸς εἶναι καὶ «διανοούμενος» κ' ἔτσι τὰ  
μέλη τοῦ Σοσ. Συνεδρίου δώσανε μὴ παραπολὺ εἰ-  
γλωττὴ ἀπάντηση σὲ μερικὸν κοινοτοπὸν ἐπὶ-  
γωνίζονται τώρα χρόνια νὰ πείσουν τοὺς ἐργάτες ν'  
ἀποφεύγουνε, σὰ λοβιασμένους, τοὺς διανοούμενους.

## ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΜΟΥ ΣΜΑΡΟ

Γλυκειά μου φιλενάδα,  
Σὲ λίγο — νέα ζωὴ —  
Τοῦ Ὑμέναιου ἢ λαμπάδα  
Γιὰ σένα θὰ καεῖ.

Μὰ πρὶν τὸ μέταπό σου  
Τοῦ γάμου τὸ στεφάνι  
Μὲ τὴ χαρὰ μοιράνει,  
Γιὰ κοίταξε! ὁ καλὸς σου,

Πάντα τεχνίτης παίρνει  
Μιὰ ἀχτίδα ἀπ' τὸ φεγγάρι.  
Καὶ τοῦ ἀρραβῶνα φέρνει  
Στὸ χέρι σου τὴ χάση.

Γλυκειά μου φιλενάδα,  
Μὲ ἴδιο καμὸ περίσσο  
Τοῦ Ὑμέναιου τὴ λαμπάδα  
Γιὰ σὲ θὰ τραγουδήσω.

ΛΙΑΝ Μ. ΙΑΚΩΒΙΑΝ

## ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

## Γ Ο Ν Ι Ο Σ

Τὰρχαία οὐσιαστικά εὐς λ. γ. φονεύς, βασιλεύς, κτλ. στή νέα Ἑλληνική γίναντι: φονέας—φονίδς, βασιλέας βασιλιάς, γραφέας—γραφιάς, βαφέας—βαφιάς, χαλκέας—χαλκιάς κτλ. (προτόκλιτα.)

Ἐποῦσο μερικὰ ἀπ' ἀφτά (στά ιδιῶματα) παραιοτρατοῦνε καὶ κάνονε —ιδς δεφτερόκλιτα.

Τέτοια ἔχομε τὰ προτοκόκλιτα:

**βασιλιάς** (=βασιλεύς—βασιλέας). Στόν Ἐρωτόκλιτο (ἀντι τὸ κοινό: βασιλιάς).

**ἀλιός** (=ἀλιεύς—ἀλιέας). Πολίτη παροίμιες Α' (ἀντι: ἀλιός).

**ἀμουργιός** =ἀμοργεύς—ἀμοργέας ἀπ' τὸ ἀμύργη (=μούργα). Στήν Κάριθο (ἀντι: ἀμουργιάς).

**σκαφιός** (=σκαφεύς—σκαφέας). Στήν Κάριθο (ἀντι τὸ κοινό: σκαφιάς).

Τὸ παραιοτρήμα ἀφτό γίνεται ἀπό ἀναλογικό συνεπαρμό με ἄλλα ὁμοιοτόμημα οὐσιαστικά δεφτερόκλιτα λ. γ. τὸ δ βασιλιάς σάν τό: δ λαός, νὰ ποῦμε.

Γιὰ νὰ γίνει ὁ ἀναλογικός ἀφτός συνεπαρμός (πρὸβλ. τὸν ὄρο τὸν ἀρχαίο: **συνεξέδραμε**) πρέπει νὰ ταμιοθοῦνε φθογγικά τὰ δυό τους σὲ κάποιον κοινό τύπο.

Ἀηλαδὴ ἐκεῖνο ποῦ θάκοινοθῆσει νὰ συμπίσει μεκεῖνο ποῦ θὰ τὸ συνεπάρε σὲ κάποιαν κοινή πτόση, ὡς ποῦμε, «Ἠτῶσις δὲ ἔστιν ὀνόματος ἢ ῥήματος» κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη (περὶ ἔμφρη. 2, 3.)

Ἔτσι λοιπὸν ἀπὸ φράσεις σάν ἐποῦτη λόγου χάρη:

— Ἡ ἀγάπη τὸν λαῶν δύναμη τὸ βασιλιάων, μπορεὶ νὰ λεχθεὶ καί: Ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ δύναμη τοῦ βασιλιῶν: καὶ ἀπ' ἀφτό ἕστερα καί: δ βασιλιάς σάν τὸ δ λαός.

Ἐπίσης τὸ ἀλιός σάν τί: κυνηγός, πουλιολός ἀπὸ φράσεις λ. γ.:

— Τὸν ἀλιῶν καὶ πουλιολῶν ἔρμα εἶν' τὰ κλίβια τους κτλ.

Τὸ: σκαφιός σάν τὰ: γεωργός, κηπουρός, ἀμπελουργός.

Τὸ: ἀμουργιός σάν τὸ ἀμοργός (Γραμμ. Φίλην. σελ. 446) γιατί καὶ τὰ δυό ἀφτά εἶναι δοχεῖα.

Ἐξὸν ἤμως ἀπ' ἀφτά τὰ ιδιωματακά ἔχομε καὶ τὸ κοινάτιτο: δ γονιδς ἀντις ὁ γονιάς: (=γονεύς—γονέας).

Ἄμα σκεφτοῦμε ἐπαγωγικά σύμφωνα με τὰ παραιοτάνον, δὲν μπορεὶ παρὰ καὶ τὸ: γονιδς νὰ ἔγινε ἔτσι με ο ἀπὸ ἀναλογικό συνεπαρμό με κάποιον ἄλλο ὁμοιοτόμημα δεφτερόκλιτο.

Καὶ καὶ τέτοιο ἔρχεται ἀμέσως σὸ νοῦ μας:

— Ποιὸ ἄλλο ἀπὸ τὸ: υἱός;

Ἀπὸ τὴ φράση: τὸν υἱῶν καὶ τὸν γονιῶν, καὶ ἀπὸ ἀφτήν: τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ γονιοῦ, εἶπαν ἕστερα: δ υἱός καὶ ὁ γονιάς.

Ἀκοιβολογημένα τὸ ἀντίθετο συνέβηκε στοὺς ἀρχαίους. Ἀηλ. ἀπὸ τὸ: γονέων εἶπαν καὶ υἱέων κέτσι συνεξέδραμε καὶ στίς ἄλλες πιτόσεις: τοὺς υἱεῖς σάν τοὺς γονεῖς, τὸν υἱέα σάν τὸν γονέα κτλ. (ἂν καὶ στόν ἐνικό δὲ διατηρήθηκε στή γραφτὴ παράδοση ἢ ἐνική ὀνομαστική: υἱεύς.)

Ἀφτὴ ἢ ἐξήγηση, τόσο ἀπλή, τόσο λογική, τόσο ἐπιστημονική, τόσο ἐρκολη ἀκόμα, εἶναι ἢ μόνη σω-

στή γιὰ τὸ πῶς τὸ γονέας ἔγινε: γονιδς καὶ δὲν ἔγινε γονιάς.

Ἄκ. Χατζηδάκης (στά ΜΝΕ. β' σελ. 13 καὶ πέρα) ἰδρῶνε νὰ βρεῖ τὴν αἰτία τοῦ παραιοτρήματος καὶ στὰ ἕστερα δὲν τὴ βροῖκει.

Πρῶτα πρῶτα μιλεῖ γιὰ τύπο: γονέος.

Ἔτσι λέει, γιατί ἀφτός τοῦ χρειάζεται γιὰ τίς θεωρίες του.

Ἐποῦσο ἐμεῖς: γονιδς λέμε δὲ λέμε: γονέος' στήν κοινή τουλάχιστο.

Ἄν κάποιον στήν Κρήτη εἶπανε καὶ γονέος, εἶναι συμφορμός: γονιδς+γονέοι—γονέος δηλ. τὸ γονιδς προγενέστερο ἀπ' τὸ γονέος, ἀλλῶς δὲ γίνεται. Ἄν τὸ γονέος εἶτανε ὁ ἀρχαίτερος τύπος θὰ εἶτανε κοινό. Ὅπως δηλ. λέμε βασιλέας καὶ βασιλιάς, γραφέας καὶ γραφιάς, βαφέας καὶ βαφιάς κτλ. θὰ λέγαμε ἐπίσης στήν κοινή γονέος καὶ γονιδς ἐπὶ λέμε μόνο γονιδς, δηλ. ὁ δεφτερος τύπος, ὁ συμφορμένος δὲν ἐμορφώθηκε στήν κοινή Ἑλληνική.

Ἄ τὸ τύπος γονέος εἶναι λέει σάν τὰ: κόρακος, μυλαύλακος κτλ. καὶ παραπέμπει στή σελιδ. 3 τοῦ βιβλίου του, ποῦ μιλεῖ γιὰ τοῦτα.

Ἄ τὸ τύπος λοιπὸν γονέος ἔγινε λέει ἀπὸ τὸν πληθυντικό γονέοι.

— Ὅχι ἀφτό δὲν εἶναι σωστό. Θὰ ταποδείξομε ἀμέσως, πῶς δὲ γίνεται.

Τὸ γονέοι ναιμὲν ἔγινε ἀπὸ τὴ γενική πληθυντική γονέων ποῦ σιγὰ τὴν ἀκούει ὁ λαός στήν ἐκκλησια, καθὼς λέει, μα ἀφτό μονάχο δὲ φτάνει νὰ γίνει καὶ ἢ ἐνική ὀνομαστική γονιδς, ἢ καὶ γονέος (με ο).

Γιαὶ νὰ, ποῦ τὸ γονέοι εἶναι σάν τὰ βασιλέοι, ἱερέοι, ἀρχιερέοι, ποῦ τὴ γενική πληθυντική τους τὴν ἀκούει ὁ λαός ἐξίσου σιγὰ στήν ἐκκλησια [πρὸβλ. τὴν ἐρκή: «Βασιλέων, παραιορχῶν, ἀρχιερέων, ἱερέων, ἱερομονάχων κτλ.], μα ὅποῦσο ἀφτό δὲν τὸν ἐμπτόσε νὰ πεῖ δ βασιλέας, δ ἱερέας, δ ἀρχιερέας (με α), γιατί δὲν ἔπαρχε ὁμοιοτόμημό τους δεφτερόκλιτο ποῦ νὰ τακοινοθῆσουνε.

Παράβαλε ἀκόμα οἱ δεκανέοι—ὁ δεκανέας, οἱ εἰσαγγελοῖ—ὁ εἰσαγγελέας, οἱ σκαπανέοι—ὁ σκαπανέας, οἱ γραμματέοι—ὁ γραμματέας κτλ. ὅλα με α προτόκλιτα.

Καὶ λοιπὸν τὸ κανονικό θὰ εἶτανε οἱ γονέοι—ὁ γονέας—γονιάς (με α) ἔγινε ὅμως γονιδς (με ο) κατὰ τὸ υἱός, ὅπως τὸ βασιλέας—βασιλιάς ἔγινε (ιδιωματακά) βασιλιάς κατὰ τὸ λαός.

Ἄ γονιδς ἔγινε εἶπαμε στήν κοινή καὶ γονέος «κατὰ τὸ ὄρατος» ποῦ λέει ὁ κ. Χ.

Ἀφτό πάλι τὸ «ὄρατος» ποῦ βροῖθηκε;

Ἄς εἶναι δά. Θὰ χωρατέβει ὁ κ. καθηγητής.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

## ΑΡΑΧΛΟΣ ΤΑΦΟΣ

Ἄραχλος τάφος σ' ἔκλεισε σ' ἄστοργη χώρα μακρινή,  
Καὶ πότε πῶς ἐχάθηκε τὸ πᾶν μαζί μ' ἐσένα  
Πότε, θαρρῶ, δὲ βράχιασε καθόλου ἢ μαγικὴ φωνή  
Τοῦ κόσμου, καὶ ὅσα θεῶν ἐδῶ χεῖλια ἔχουν εἰπωμένα.  
Καὶ πότε μες στὰ σπλάχνα μου ἀναγεννέσαι τίς βραδιές  
Ποῦ ἢ νύχτα σ' ἄμοιρες ψυχές πλάνο τραγοῦδι λέει.  
Πότε μες τοῦ κορυδαλοῦ σ' ἀκούω τίς μάγες μελωδιές,  
Στήν μπόρα μέσα κάποτε, θαρρῶ, ἢ ψυχὴ σου κλαίει.

ΑΣ. ΓΚΙΝ.